

НОВИ САД -На данашњи дан 1331. године умро је српски краљ Стефан Дечански Немањић, син краља Милутина, под чијом је владавином Србија осигурала премоћ на Балканском полуострву.



После очеве смрти у борби за престо надвладао је брата Константина и рођака Владислава, сина краља Драгутина, и крунисан је 1322. у манастиру Жича. Претходно је, после покушаја да збаци оца, делимично ослепљен и протеран у Цариград. Победио је 1329. војску босанских феудалаца, а кад су Бугарска и Византија склопиле војни савез против Србије, не чекајући напад потукао је Бугаре код Велбужда (данас Ђустендил) 1330. и осигурао превласт над Македонијом, што је учврстило Србију као најмоћнију земљу у овом делу Европе. Као успомену на ту битку подигао је у Метохији манастир Дечани по којем је и назван Дечански.



НА ДАНАШЊИ ДАН

Данас је уторак, 24. новембар. До краја године има 37 дана.

1632 - Рођен је холандски филозоф јеврејског порекла Барух де Спиноза, творац монистичког детерминизма. Издржавао се брушењем оптичких сочива и одбио је катедру у Хајделбергу, јер је желео да очува потпуну интелектуалну независност. У младости је искључен из јеврејске заједнице и анатемисан под оптужбом да је говорио о телесној природи Бога. Доказивао је да филозофија "нема друге сврхе осим истине", док религија "тежи једино поковавању и побожности". Један је од оснивача либералистичке политичке филозофије и знатно је утицао на француске просветитеље. За живота је објавио "Теолошко-политички трактат" и "Принципе филозофије Ренеа Декарта", а постхумно је објављено његово капитално дело "Етика", састављено од пет целина - о Богу, о природи и пореклу духа, о пореклу и природи афеката, о људском ропству, или о снази афеката, о моћи разума, или људској слободи.

1642 - Холандски морепловац Абел Јансон Тасман открио је јужно од Аустралије острво и назвао га Ван Дименова Земља. То острво касније је у његову част названо Тасманија.

1729 - Рођен је руски генералисимус Александар Васиљевич Суворов, један од најистакнутијих војсковођа 18. века, под чијом су командом руске трупе извојевале чак 57 победа. У Руско-турском рату од 1787. до 1791. однео је више блиставих победа над Турцима. Предводио је руске трупе против Француза у време похода генерала Бонапарте у северној Италији. На повратку у Русију његова војска прешла је преко Алпа и врха Свети Готхард, што је запрепастило војне кругове у Европи. Много је радио на бољем образовању руске војске, а уз војне науке проучавао је математику, географију и историју. У Совјетском савезу је 1942. уведен "Орден Суворова" за високе војничке врлине.

1859 - Објављена је књига "Порекло врста" енглеског природњака Чарлса Дарвина, у којој су разрађена и образложена његова уверења и истраживачка достигнућа до којих је већим делом дошао током путовања око Латинске Америке на броду Бигл. "Порекло врста" је дело које објашњава идеју еволутивног развоја живих бића.

1859 - Рођен је српски архитекта Андра Стевановић, члан Српске краљевске академије, професор Велике школе и Београдског универзитета. Пројектовао је више монументалних грађевина, укључујући зграде Управе фондова (данас Народни музеј), Београдске задруге у Карађорђевој, Српске краљевске академије (данас САНУ). Проучавао је стару српску црквену архитектуру и сакупио је значајну грађу за монографије о манастирима Грачаница, Каленић, Дечани.

1861 - Рођен је немачки лекар Аугуст Карл Густав Бир, пионир модерне хирургије. Примењивао је нове методе приликом операција на крвним судовима и усавршио је технику ампутације удова. Његово откриће убризгавања синтетичких анестетичких средстава олакшало је тегобе пацијената приликом операција кичмене мождине. Тај поступак назван "лумбална анестезија" испитао је прво на себи.

1864 - Рођен је француски сликар и графичар Анри Тулуз Лотрек, мајстор литографије, један од великана француског импресионизма. У кругу боема на Монмартру био је стални посетилац кабареа, плесних локала, циркуса и јавних кућа, што су најчешћи мотиви његових дела. Цртежи које је он радио су изразито јаког колорита, често са одмереним еротским детаљима.

1916 - Умро је британски конструктор оружја америчког порекла Хајрем Стивенс Максим, чији је митраљез конструисан 1884. назван "максим".

1918 - Скупштина Срема у Руми донела је одлуку да се Срем присаједињује Краљевини Србији. Наредног дана Велика народна скупштина у Новом Саду одлучила је да се Србији присаједини цела Војводина.

1929 - Умро је француски државник Жорж Бенжамен Клемансо, истакнути француски политичар, председник владе од 1906. до 1909. и од 1917. до 1920. Био је министар рата у критичним данима Првог светског рата. По образовању лекар, у политици је био лево и наглашено антиклерикално опредељен. Имао је важну улогу на Весајској конференцији после Првог светског рата.

1941 - У Другом светском рату почела је немачка офанзива на слободну територију у Западној Србији познату као - Ужичка република. Одступницу главнине партизанских снага бранио је Раднички батаљон, који је пет дана касније, у борби на брду Кадињача, 14 километара западно од Ужица, уништен, при чему је погинуло 180 припадника батаљона.

1961 - Савет безбедности Уједињених нација позвао је земље чланице да Африку

претворе у безатомску зону.

1963 - Два дана након атентата на председника САД Џона Кенедија, у тексашком граду Далас, Џек Руби особа позната у круговима криминала, усмртио је осумњиченог атентатора Лија Харвија Освалда, и то у станици полиције. Позадина атентата остала је нејасна и неретко је предмет шпекулација.

1974 - Председник САД Џералд Форд и совјетски вођа Леонид Брежњев постигли су у Владивостоку привремени споразум о ограничењу офанзивног стратешког нуклеарног оружја.

1976 - У земљотресу који је разорио град Мурадије на истоку Турске погинуло је око 5.300 људи.

1980 - Пробијена је лева цев тунела "Врачар" новог железничког чвора у Београду. Тунел дуг 3.504 метара грађен је четири године и два дана.

1989 - После масовних демонстрација у Прагу, цело руководство Комунистичке партије Чехословачке поднело је оставке, укључујући генералног секретара Милоша Јакеша, чиме су са власти сишли сви политичари који су сарађивали у војној интервенцији Варшавског пакта против Чехословачке 1968.

1992 - У најгорој забележеној несрећи у историји кинеског цивилног ваздухопловства - паду авиона типа "Боинг 737" на југу Кине, није преживео нико од путника и чланова посаде, укупно 141 особа.

1995 - У Ирској су гласачи тесном већином, упркос жестокој пропаганди римокатоличке цркве, на референдуму изгласали - укидање забране развода.

1998 - Генерал Емил Лахуд, први председник Либана после окончања 15-годишњег

грађанског рата (уз "помоћ" суседа) у тој блискоисточној земљи, преузео је дужност шефа државе.

2000 - СРЈ је постала пуноправни члан Јадранско-јонске иницијативе основане у мају 2000. у Анкони, чије су чланице Албанија, Босна и Херцеговина, Хрватска, Грчка, Италија и Словенија.

2001 - Град Кундуз, последње талибанско упориште на северу Авганистана, пао је после 12 дана опсаде у руке снага Северне алијансе. Град је бранило око 5.000 талибана и око 1.000 страних плаћеника.

2003 - У пожару у студентском дому "Патрис Лумумба" "Универзитета пријатељства народа" у Москви, на којем студирају углавном странци, погинуло је 42 људи, махом студената из Кине, Бангладеша, Вијетнама и афричких земаља.

2004 - Умро је британски књижевник Артур Хејли, познати аутор бестселера. Његова дела превођена су на чак 38 језика и објављена су у 40 земаља. Дела: "Аеродром", "Точкови", "Преоптерећеност", "Детектив".

(РТ Војводине)